

SAKSBEHANDLER
Anne Midtrød

VÅR REF.
08/00502-32

ARK. B - Bygninger
92 (Berg) Larvik - Ve

DERES REF.

INNVALGSTELEFON

DERES DATO

VÅR DATO
12.05.2015

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Se mottakerliste

Oddane fort - Larvik kommune - gnr.4089 bnr.1 fnr.1 og fnr.2, bnr 2,3,4, og 5, samt del av gnr.4090 bnr 23 - Askeladden ID 127155 - Fredning etter kml §§ 15 og 19 jf. § 22 - Vedtak

Vi viser til utsendt fredningsforslag for Oddane fort datert 8.10.2014. Forslaget har vært på høring hos berørte parter og har vært forelagt Larvik kommunestyre.

Riksantikvaren har vurdert og kommentert høringsuttalelsene til fredningsforslaget. På grunnlag av dette fatter Riksantikvaren følgende vedtak:

Vedtak om fredning

Med hjemmel i lov om kulturminner av 9.juni 1978 nr 50 §§ 15 og 19 jf § 22, freder Riksantikvaren Oddane fort gnr.4089 bnr.1, fnr.1 og f.nr 2, bnr 2, 3, 4 og 5 samt del av gnr.4090 bnr. 23 i Larvik kommune.

Omfanget av fredningen

Fredningen etter § 15 omfatter hele fortet med byggverk, anlegg og omkringliggende forterreng. Arealet er på omlag 284 daa og omfatter halvøyen til og med gjerdet som danner grensen mot landsiden, se fredningskartet, vedlegg 2. Den delen av eiendommen som har gnr/bnr 4089/1 uten festenummer og eiendommene 4089/6 og 4089/7 omfattes ikke av fredningen.

I fredningen inngår byggverk og anlegg etablert av den tyske okkupasjonsmakten samt anlegg og installasjoner etablert av det norske forsvaret fra fredsslutningen i 1945 gjennom den kalde krigen og frem til 2005. I tillegg inngår den gjenværende privateide gårdsbebyggelsen med tidligere innmark og utmark innenfor det militære gjerdet. Det vises til vedlagte lister over byggverk og anlegg, se vedlegg 1. Det kan utover disse finnes krigs- eller forsvarsrelaterte kulturminner som ikke er listet opp. Slike inngår likevel i fredningen av fortets forterreng og skal bestå, men kan forvaltes etter prinsippene for «militærhistorisk landskap» der aktivt vedlikehold ikke er forventet.

Fredningen omfatter byggverkernes eksteriør og interiør og inkluderer hovedelementer som planløsning, materialbruk, overflatebehandling og bygningsdetaljer, fast inventar og tekniske innretninger. For gårdsbygningene omfatter fredningen kun eksteriøret.

Fredningen omfatter løst inventar i henhold til vedlagt liste, se vedlegg 1.

En mindre del av campingplassen (4090/23) og to fritidseiendommer (4098/2, 4089/5) som foreslås fredet etter kml § 19 (områdefredning) skal sikre virkningen av fortet i landskapet. Dette omfatter et areal på i alt ca. 3 daa.

Øvrige tilstøtende arealer på landsiden har vært vurdert i forhold til fredning etter lov om kulturminner, men disse områdene er ikke truet mht utbygging eller ny bruk og fredning anses derfor ikke aktuelt per i dag. Dersom denne situasjonen skulle endre seg vil det senere kunne bli aktuelt å foreslå fredning etter kulturminneloven § 19 for et større område.

Formålet med fredningen

Formålet med fredningen av byggverk og anlegg på Oddane fort er å bevare et eksempel på et ekstysk kystfort som ble overtatt av det norske forsvaret og opprustet under den kalde krigen. Fredningen skal sikre kulturhistoriske verdier knyttet til anlegget som helhet.

Fredningen skal sikre de materielle sporene og gi mulighet for forståelse av forsvarsstrategi, drift og livsførsel fra etableringen i 1941 og fram til aktiviteten opphørte i 2005.

Fredningen skal sikre at helheten i anlegget ivaretas. Derfor omfatter forslaget ulike byggverk, installasjoner og forterreng med sin naturgitte forutsetning for anleggelse av fortet. Videre skal fredningen ivareta de fortifikatoriske anleggenes og installasjonenes funksjonelle sammenheng og sikre at fortet helhet kan bli forstått både som tysk kystfort med norsk etterbruk og som flankefort for Oslofforden. Både strukturen i fortet og de ulike anleggenes oppbygging, teknisk utførelse, samt materialbruk og detaljering skal opprettholdes.

Det tidligere landbruksområdet som er og har vært fortets forterreng siden 1941, er viktig som eksempel på utvikling av særegne biologiske forhold som følge av at området har vært avstengt og over lang tid og bare har hatt militær aktivitet. Kulturlandskapet, med sine særegne biologiske

forhold, skal ivaretas. Fredningen av Oddane fort er ikke til hinder for at natur- og kulturbetingete forekomster i form av geologiske, botaniske og zoologiske elementer blir ivaretatt.

Formålet med fredningen av et mindre tilstøtende område etter kml § 19 er viktig for å ivareta opplevelsesverdier knyttet til fortet generelt samt å hindre at sikten fra fortet endres og at opplevelsen av fortet fra nord og øst forringes.

Fredningsbestemmelser

Fredningsbestemmelsene er utformet i samsvar med fredningens formål og gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser.

Bestemmelser for bygninger, byggverk, anlegg og forterreng fredet etter kml §§ 15

1. Det er ikke tillatt å rive, skade, flytte eller fylle igjen byggverk eller anlegg eller deler av disse.
2. Det er ikke tillatt å bygge om byggverkens eksteriør eller de interiørene som omfattes av fredningen. Unntatt fra dette er ev tilbakeføringer, jf pkt 7.
3. Utskifting av bygningselementer eller materialer, forandring av overflater eller annet arbeid utover vanlig vedlikehold på byggverkens eksteriør, interiør eller konstruksjon, er ikke tillatt. Unntatt fra dette er ev tilbakeføringer, jf pkt 7.
4. Vedlikehold og istandsetting skal skje med tradisjonelle materialer og metoder tilpasset byggverkens egenart og på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske, kulturhistoriske eller forsvarshistoriske verdiene.
5. Løst spesifisert inventar som inngår i fredningen må ikke skades eller fjernes.
6. Innenfor det fredete kulturminnet må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendringer som kan forandre området karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Dette gjelder alle former for bebyggelse, anlegg og utvidelse av vei eller parkeringsplass, fjerning eller oppsetting av skilt, gjerder, endring av beplantning eller belegg, planering, utfylling og andre landskapsinngrep.
7. Tilbakeføringer til opprinnelig eller tidligere konstruksjonsmåte eller utseende kan i særlige tilfelle tillates dersom det kan gjøres på et sikkert dokumentert grunnlag og etter dispensasjon fra kulturminnemyndigheten.
8. Gjenoppbygging av tidligere bygningsvolum på tuften etter kårboligen og etter løen kan i særlig tilfelle tillates etter dispensasjon fra kulturminnemyndigheten.

Bestemmelser for område fredet etter kml § 19:

1. Innenfor området fredet etter § 19 må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendringer som kan forandre karakteren av kulturminnet fredet etter § 15 eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Dette gjelder alle former for permanent eller midlertidig bebyggelse, anlegg og utvidelse av veier, oppsetting av gjerder, endring av beplantning, belysning eller belegg, planering, masseuttak, utfylling og andre landskapsinngrep.
2. Fredningen etter § 19 er ikke til hinder for vedlikehold, endring og evt. rivning /gjenoppbygging av eksisterende bebyggelse så lenge dette ikke svekker opplevelsen av fortet som militærhistorisk kulturminne sett fra fortsområdet, eller virkningen av fortet i landskapet, sett fra landsiden og sjøen.

Følger av fredningen

Lovhenvisning

Når det gjelder behandlingen av objekter og areal, vises det til kulturminneloven §§ 15a – 19 og 21, samt ovennevnte fredningsbestemmelser.

Myndighet

I henhold til Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven av 9. februar 1979, kapittel 3 § 12 nr. 2, er dispensasjonsmyndigheten for bygg og anlegg i privat eie delegert til Fylkeskommunen med Riksantikvaren som klageinstans. Fylkeskommunen er også dispensasjonsmyndighet for de områder som er fredet etter § 19. For bygninger som er i statlig eie, er Riksantikvaren dispensasjonsmyndighet, med departementet som klageinstans. På Oddane fort vil det gjelde for alt som i dag er eid av Forsvarsbygg.

Hvilken instans som er dispensasjonsmyndighet er fastsatt i ansvarsforskriften (FOR 1979-02-09 nr 8785: Forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven), jf. kap 3 § 12 nr. 2. Fylkeskommunen er dispensasjonsmyndighet for privateid fredete byggverk og anlegg, med Riksantikvaren som klageinstans. For statlig eide fredete kulturminner er det Riksantikvaren som er kulturminnemyndighet, med departementet som klageinstans. Riksantikvaren kan ved særskilt vedtak delegere denne myndigheten til regional kulturminnemyndighet. Søknad om tillatelse skal sendes kulturminnemyndigheten som avgjør om tiltaket kan iverksettes, ev på visse vilkår. Dersom det er tvil om hva som anses som vanlig vedlikehold skal det likeledes tas kontakt.

Fylkeskommunen er kulturminnemyndighet i spørsmål knyttet til fredning etter § 19, jf. fredningsbestemmelsene § 14.

Vedlikehold

Det grunnleggende prinsipp for vedlikehold av fredete bygninger er å bevare mest mulig av de opprinnelige eller eldre bygningselementene og detaljer som kledning, dører, listverk, gerikter og overflatebehandling. Tilsvarende gjelder for fortifikatoriske byggverk og anlegg med deres særlige utforming og tekniske utførelse. Vedlikehold av fredete byggverk og anlegg skal så langt mulig skje i samsvar med opprinnelig utførelse, teknikk og materialbruk og for øvrig i samsvar med fredningsbestemmelsene.

Vedlikehold og skjøtsel av forterrengets naturlig vegetasjon og grøntanlegg skal skje med utgangspunkt i å bevare det militær- og forsvarshistorisk kulturminnet, men på en måte og i et omfang som ikke forringer viktige naturverdier.

For mer informasjon om vedlikehold og forvaltning av fredete bygninger og anlegg, vises til Riksantikvarens informasjonsblader. Se særlig nr. 11.1.1. "Juridiske forhold – Å eie et fredet hus", www.riksantikvaren.no.

Dispensasjon

Fredningen innebærer at det må søkes om tillatelse/dispensasjon til å sette i gang alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold, jf. kulturminneloven §§ 15a og 19 tredje ledd. Søknad om tillatelse skal sendes kulturminnemyndigheten som avgjør om tiltaket kan iverksettes, og eventuelt på hvilke vilkår. Ved tvil om hva som anses som vanlig vedlikehold, eller hvordan fredningsbestemmelsene skal forstås, skal kulturminnemyndigheten likeledes kontaktes på forhånd.

I henhold til kulturminneloven § 15a og § 19 tredje ledd kan det i særlige tilfeller gis dispensasjon fra fredningen og fredningsbestemmelsene for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i kulturminnet fredet etter § 15 eller området fredet etter § 19.

Fredningen er ikke til hinder for tilbakeføringer (herunder gjenoppføring av tidligere bygningsvolumer) dersom dette kan gjøres på sikkert dokumentert grunnlag. Spørsmål om

tilbakeføring må uansett behandles som søknad om dispensasjon fra fredningen, se pkt 7 i fredningsbestemmelsene.

Arbeider som i tillegg krever tillatelse etter plan- og bygningsloven må forelegges kommunale myndigheter. Det gjøres oppmerksom på at tillatelser etter kulturminneloven må foreligge før arbeider i tråd med plan- og bygningsloven settes i verk.

Økonomisk tilskudd

Det er eier som har ansvar for vedlikeholdet av fredete bygninger og anlegg. Det er anledning for private eiere av fredete bygg og anlegg til å søke kulturminnemyndigheten om tilskudd til vedlikehold og istandsettingsarbeider. Dersom krav i medhold av kulturminneloven § 15 a virker fordyrende på arbeidet ved istandsetting av objekter og arealer som er i privat eie, skal det gis helt eller delvis vederlag for utgiftsøkningen.

Kort karakteristikk av kulturminnet

Oddane fort er et forsvarshistorisk eksempel på et tidligere tysk kystbatteri som under den kalde krigen ble videreutviklet av det norske forsvaret til flankefort for Oslofjorden. Fortet er i dag det eneste komplette bevarte kystfort med installasjoner som spenner fra etableringen i 1941 til forsvarets aktivitet opphørte i 2005.

Fortet ligger på et nes syd for Mølen og vest for Nevlunghavn. Terrenget er småkupert med enger og kratt mellom kollene. Hele terrenget er tatt i bruk til militært formål med smale veier til anleggets ulike elementer. Fortets forskjellige installasjoner som forlegningsbygg, bunkere, mitraljøsestillinger, våpenlager, kanonstillinger, aggregathus, sykebrakke mv er spredt rundt og delvis sprengt inn i terrenget. Et høyt piggtrådgjerde og port danner grensen mot sivilt område på landsiden. Det ene gjenværende våningshuset (ett av opprinnelig to) ligger på et flatt område til venstre for porten. Umiddelbart utenfor gjerdet ligger to fritidsboliger på et areal utskilt fra gårdsbruket i 1919. Disse eiendommene med fritidsboliger, samt en liten del av campingplassen foreslås fredet etter kml § 19.

Mangfoldet og helheten i anlegget viser utviklingen fra kystbatteriet ble etablert som Nevlunghavn fort av okkupasjonsmakten i 1941. Oddane fort er et godt eksempel på et eks-tysk kystbatteri hvor hovedparten av de opprinnelige elementene er ivaretatt. Fortet har som et av få fort i Oslofjorden også bevart den opprinnelige brakkebebyggelsen.

Det norske Kystartilleriet overtok anlegget etter kapitulasjonen og det ble videre overtatt av Heimevernet i 1949 og brukt til årlige øvelser. Frem til anlegget gikk ut av militær bruk i 2005 har det jevnlig vært modernisert. Familien Oddane har hatt nær tilknytning til fortet både i forhold til gårdsdriften, gjennom krigshistorien og etterkrigstidens bruk. Anlegget forteller derfor også om forholdet mellom fortet som militært anlegg, gården og dens grunneier.

Det tidligere landbruksområdet, som er og har vært fortets forterreng siden 1941, er viktig som eksempel på utvikling av særegne biologiske forhold som følge av at området har vært avstengt og over lang tid og bare har hatt militær aktivitet.

For ytterligere beskrivelse vises det til Nasjonale festningsverks forslag til forvaltningsplan.

Eiendomsforhold og arealplanstatus

Eiendommen 4089/1 ligger i Larvik kommune. Eiendommen har uavhengig av okkupasjon og forsvarets disponering vært eid av familien Oddane. De statlige krigs- og forsvarshistoriske kulturminnene ligger på leid privat grunn på festenummer 1 og 2.

Oddane fort er uregulert, men er i kommuneplanens arealdel (2010-2022) vist som areal som skal båndlegges etter kulturminneloven.

For den tilstøtende campingsplassen finnes en gjeldende reguleringsplan.

Bakgrunn for fredningssaken

Landsverneplanen for Forsvaret fra år 2000 valgte ut verdifulle og karakteristiske anlegg fra ulike deler av landet og fra forskjellige epoker. Oddane fort ble som det eneste komplett bevarte kystfortet med installasjoner som spenner fra etableringen i 1941 via den kalde krigen til forsvarets aktivitet opphørte, anbefalt fredet, men det inngikk ikke i forskriftsfredningen av 6. mai 2004 ettersom det lå på leid grunn.

Både grunneier og Forsvaret er interessert i at anlegget tas vare på for ettertiden og at historien knyttet til gården og fortet formidles.

Forvaltningsplanen

Det er utarbeidet et forslag til forvaltningsplan for området av Nasjonale festningsverk. Dokumentet omtaler anleggets historiske utvikling og beskrivelse av dets enkelte deler i tillegg til anbefalinger for vedlikehold av byggverk.

Forslaget til forvaltningsplanen er ikke en del av fredningen, men det er likevel ønskelig at forvaltningsplanen blir ajourført og gjort gjeldende når fredningsvedtaket foreligger. Den kan gjerne suppleres med anbefalinger om forvaltning og skjøtsel av naturområdene. Inntil slike mer detaljerte anbefalinger foreligger, bør anbefalingene i rapporten om biologisk mangfold følges.

Saksgang frem til fredningsforslaget/Innkommne merknader

I samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 1 annet ledd ble varsel om igangsetting av fredningssaken meddelt eierne og kommunen i brev av 26.2.2009. Samtidig ble dette kunngjort i avisene Aftenposten, Oslo og Østlands-Posten, Larvik.

Det ble gitt en frist på seks uker til å fremme merknader til fredningsvarselet. Det kom 4 kommentarer til varselet. Disse ble referert og kommentert i høringsdokumentet 08.10.2014 slik:

1) *Halvard M. Oddane* ber i brev av 14.4.2009 om bekreftelse på om muntlig tilsagn om anledning til tilbygg til våningshuset samt oppføring av garasje fortsatt står ved lag.

Riksantikvarens kommentar: Selv om slike tiltak hverken er i konflikt med formålet eller enkeltobjektet i fredningen ligger spørsmålet utenfor rammen av hva som kan fastsettes i fredningen. Spørsmål som tilbygg til våningshuset og oppføring av ny garasje vil kreve dispensasjonsbehandling. Se utdypende beskrivelse i eget avsnitt om endringer og tilbakeføring.

2) *Larvik kommune* påpeker i brev av 06.4.2009 at området er interessant mht geologi og øvrige naturverdier. Området ligger i et attraktivt kystlandskap hvor ferdsel og tilgjengelighet er viktig, samtidig er det et sterkt ønske fra grunneier å beholde eksisterende gjerde. Riksantikvaren blir bedt om å samarbeide med ulike instanser for å vurdere om det i tillegg er aktuelt å nytte annet lovverk.

Riksantikvarens kommentar: Direktoratet har gjennom felles befaringer og møter med kommune, fylkeskommune og fylkesmann fått forståelse av at området har særlige

naturkvaliteter. Fredningen etter kulturminneloven gir likevel ikke anledning til å frede naturverdier som sådan. Bare naturverdier som kan knyttes direkte til et kulturminne kan nyttes som supplerende begrunnelse for valg av fredningsobjekt. At området har vært avstengt som militært område i over 60 år og at det er dette som har gitt området et annet og rikere biologisk mangfold enn andre nærliggende områder, kan av formelle juridiske grunner likevel ikke inngå i grunnlaget for fredningen slik Riksantikvaren tidligere har gitt uttrykk for. Vi vil derfor måtte be Fylkesmannen på nytt vurdere vern etter annet lovverk. Dersom høringsinstansene har forslag til supplerende vern ser Riksantikvaren positivt på en koordinering av vern etter kulturminneloven med annet lovverk.

3) *Vestfold fylkeskommune* er i brev av 07.4.2009 positive til at anlegget foreslås fredet og de ber om å få delta på befaring.

Riksantikvarens kommentar: Det har vært felles befaring i området i samband med møte.

4) *Marius Letting Patt* stiller i e-post av 05.3.2009 flere spørsmål om konsekvensene for fritidsboligene som vil inngå i områdefredningen etter kml § 19.

Riksantikvarens kommentar: Riksantikvaren ga i brev av 11.1.2010 svar på spørsmålene og samtidig frist for ytterligere innspill. Det er ikke mottatt flere kommentarer til § 19-området.

I tillegg til disse merknadene er det er også kommet henvendelse fra Sveinung Berg, v/NIKU og Vigdis Yran Dale som ønsker å bli holdt orientert om videre saksgang.

Naturmangfold

Geologiske forhold

Regiongeolog Sven Dahlgren har i notat av 6.5.2009 gitt en omtale av spesielle geologiske forekomster innenfor Oddane Forts område. Bergartene ved Oddane og på Saltstein ved Mølen er av spesiell vulkansk opprinnelse og av stor internasjonal interesse. Trolig er dette stedene for de best bevarte avsetninger av lava og vulkansk aske. Tilsvarende finnes enkelte andre steder i verden, men der er de vanskelig tilgjengelig og dessuten mindre i utstrekning. Analyser av denne geologien kan gi kunnskap om magmaens opprinnelse i mantelen. Dalgren anbefaler en helhetlig forvaltning av Oddane der geologien bør ses i sammenheng med Saltstein.

Selv om fredningen av fortet som kulturminne ikke verner geologien som sådan, er fredningen ikke til hinder for ivaretagelsen av geologiske verdier det knytter seg formidlings- eller vitenskapelige interesser til da fredningen etter kml innebærer at det ikke skal skje inngrep jf. fredningsbestemmelsenes § 6.

Biologisk mangfold

Kartlegging av biologisk mangfold ble utført av FB v/Futura(faggruppe naturforvaltning) i 2008. Dette arbeidet skal danne grunnlaget for en fremtidig bærekraftig forvaltning av biologisk mangfold på fortet.

Naturverdiene er høye med blant annet et nasjonalt viktig område i form av en dam med en sjelden plante, vasskjeks. Viktige naturverdier er registrert i form av åtte naturtypelokaliteter, det er store gamle trær, dam, slåttemark, sandstrand, rik edelløvskog og rik sumpskog. I tillegg er det et prioritert viltområde med hekkende spurvefugl.

Det er foreslått forvaltningsråd for å ivareta biologisk mangfold innenfor naturtypelokalitetene og viltområdet samt generelle forvaltningsråd for fortet som en helhet. Oddane fort vurderes å være et interessant studieområde i forhold til kystnatur som i senere tid har vært lite påvirket av menneskelig ferdsel. Rapportens generelle forvaltningsråd for hele området og anbefalinger

til forvaltning for de spesifiserte lokalitetene ansees ikke i konflikt med fredningen, jf fredningsbestemmelsenes §§ 6, 8 og 11.

At området har vært avstengt fra 1941 og fram til i dag som militært området er grunnen til at det har kunnet utvikle seg et særegent biologisk mangfold her. Selv om disse naturverdiene ikke er det faglige grunnlaget fredningen, er det viktig å ta hensyn til disse verdiene i forvaltningen. Det vurderes som lite konfliktfylt å ivareta både hensynet til kulturminnet og formidling av det, samtidig som man har en forvaltning som gjør at dagens biologiske mangfold kan opprettholdes. Ved eventuell konflikt mellom fortifikatoriske kulturminner og biologiske verdier er ivaretagelse av de forsvarshistoriske kulturminnene det primære ved denne fredningen. For å opprettholde dagens biologiske mangfold kan det være nødvendig med skjøtsel. Beskjæring av vegetasjon mv. vil ikke være i konflikt med bevaring av kulturminnet, da fortsområdet tradisjonelt har vært åpent, det framgår av eldre foto.

Ferdsel

Det militære anlegget består av robuste konstruksjoner og vil vanligvis tåle ferdsel godt, men med utsprenninger, kanter og hull i terrenget kan ferdsel medføre fare for personsikkerhet. Ved eventuell konflikt mellom personsikkerhet og bevaring av anlegg skal kulturminneverdiene prioriteres. Dette kan innebære at det kan bli behov for å regulere ferdselen i området.

Merknader innkommet til høringsforslaget om fredning datert 8.10.2014

Eiere, berørte, kommune, fylkeskommune, fylkeskommune, samt andre som hadde bedt om det, fikk tilsendt høringsdokumentene datert 8.10.2014. Forslag om fredning av Oddane fort har vært kunngjort i Lysningsbladet, Østlands-posten, Aftenposten og på Riksantikvarens nettsider.

Riksantikvaren har mottatt 7 skriftlige uttalelser til forslaget om fredning.

Fylkesmannen i Vestfold 14.11.2014

Så lenge fredningen ikke er i strid med nasjonale eller viktig regionale interesser, vil ikke Fylkesmannen ved miljø- og samfunnsikkerhetsavdelingen ha merknader i saken. Fredningen er ikke i konflikt med nasjonale interesser. Fylkesmannen har ingen merknader.

Riksantikvarens kommentarer

- Det er positivt at Fylkesmannen ikke ser noen konflikter i saken.

Forsvarsbygg 27.11.2014

- Fredningsforslaget er i samsvar med Forsvarsbygg sin praksis for forvaltning av fortet.
- For inventar nr. 0951 bør det fremgå at porten er inkludert dvs «Gjerde og port».
- Inventarene Oerlikon nr. 1056, 1057 og 1058 er falt ut av listen, de må med.
- Forvaltningsplanen vil bli oppdatert. Forsvarsbygg ber om bekreftelse på at forvaltningsplanen er forelagt RA.
- Eiendommene gnr.4089 bnr.6 og 7 bør angis på kartet.
- Videre forvaltning: «FB er kjent med at spørsmålet vedrørende mulighet for å holde området avstengt og evt. regulere adkomst til fortet er tatt opp av eier og Larvik kommune. Forsvarsbygg har forståelse for at dette ikke kan reguleres gjennom kulturminneloven, men Forsvarsbygg vil følge opp spørsmålet i videre prosess omkring avhending og modell for fremtidig forvaltning av fortet».

Riksantikvarens kommentarer

- Å inkludere porten i fredningen er i samsvar med Riksantikvarens forståelse av at hele innhegningen mot landsiden og skiltene mot sjøen skal fredes. For å rydde vekk evt. tvil vil begrepet «Gjerde, inkludert port» bli nyttet.

- De objektene som var falt ut av listen er tatt med.

- Forvaltningsplanen er forelagt Riksantikvaren og vi har anbefaler at den blir supplert for forhold som gjelder kulturminnet utenom byggverk, dvs grøntarealer, veier, stier mv. Vi viser i den forbindelse til <http://www.ra.no/Veiledning/For-forvaltningen/Nyheter-for-forvaltningen/Ny-mal-for-forvaltningsplan-for-groentanlegg>

- På fredningskartet er gnr/bnr for eiendommer som støter til, men ikke omfattes av fredningene, føyd til med sort signatur og med sort heltrukken eiendomsgrense.

- Riksantikvaren ser positivt på at Forsvarsbygg vil følge opp prosess vedr. modell for fremtidig forvaltning av fortet, noe som kan skje uavhengig av fredningssaken. Denne opplysningen får ingen følger for utformingen av fredningsvedtaket.

Saltstein Surfklubb 29.11.2014

Klubben er positiv til fredningen, men har noen kommentarer:

- Opplevelsesverdien må ivaretas

- Det bør åpnes for offentlig og privat bruk av bygningsmassen.

- Bruk av området vil hindre gjengroing.

- Surfeklubben har behov for klubblokale og mulighet til å skifte innendørs.

- Klubben har vært aktiv i strandryddeaksjoner som også har innbefattet fortsområdet.

Riksantikvarens kommentarer

-Fredning etter kulturminneloven vil sikre opplevelsesverdien av kulturminnene. Den framtidige bruken av området og byggverkene vil være opp til eier. Bruk av området til beite kan i likhet med planlagt skjøtsel bidra til å hindre gjengroing og samtidig opprettholde et biologisk mangfold. Eventuell allmenn bruk av området vil etter all sannsynlighet endre området i form av slitasjeskade på vegetasjon, jf. tilstøtende områder.

- Surfeklubbes behov for lokaler er ikke et forhold som påvirker fredningssaken.

- At surfeklubben har bistått grunneier med strandrydding er heller ikke et forhold som er relevant for spørsmålet om fredning bør gjennomføres eller utforming av fredningsbestemmelsene.

Vestfold fylkeskommune 9.12.2014

- Fylkesrådmannen er positiv til fredningen og slutter seg i hovedsak til forslaget.

- Anlegget er komplekst og omfattende, har privat og offentlig eierskap og store utfordringer vdr fremtidig bruk. Dermed er det viktig at rollefordeling er entydig. Eier og parter bør ha en forvaltningsinstans å forholde seg til. Riksantikvar bør være myndighet for anlegget i sin helhet (både § 15 og § 19) så lenge byggverkene er i statens eie. Ved evt avhending til privat eier eller kommune/fylkeskommune delegeres myndigheten for anlegget i sin helhet til fylkeskommunen.

Riksantikvarens kommentarer

- Direktoratet er enige i at en tydelig rollefordeling er viktig og vi forstår fylkeskommunens ønske for dette anlegget. Det er imidlertid ikke hjemmel for slik rollefordeling, da Riksantikvaren har ansvar for forvaltning av vedtaksfredete kulturminner i statlig eie. Så lenge Forsvaret eier byggverk ved Oddane fort vil Riksantikvaren være myndighet for disse byggverkene, mens fylkeskommunen vil være myndighet for privateid byggverk og grunn fredet etter § 15 samt håndtering av områdefredning etter § 19. Dersom Forsvarets byggverk går over i privat eie skal disse også håndteres av fylkeskommunen.

Fylkeskommunens myndighet er delegert direkte fra departementet. Det er ikke adgang for Riksantikvaren å overta denne oppgaven uten eventuelt særskilt bestemmelse fra departementet om dette. Riksantikvarens myndighet kan imidlertid delegeres til regional kulturminneforvaltning dersom det anses hensiktsmessig.

Larvik kommune

- Larvik kommune støtter arbeidet med å frede Oddane fort.
- Kommunen oppfordrer til å se nærmere på å benytte naturmangfoldloven for å sikre det biologiske mangfoldet og geologien i området.
- Det bør stå i fredningsbestemmelsene at det skal utarbeides en skjøtelsesplan for utomhusarealene.
- Området bør fortsatt være inngjerdet med lukket port. Bruk av området må skje gjennom guidede turer.
- Hvem som skal skjøtte og drifte Oddane fort i fremtiden vil være et sentralt tema som bør avklares. At området har nasjonal verdi bør veie tungt i denne sammenheng.

Riksantikvarens kommentarer

- Kommunens positive tilslutning er registrert.
- Det er fylkesmannen som forvalter naturmangfoldloven som vernehjemmel. Det er verken ved varsel eller i høringsfasen kommet synspunkter fra Fylkesmannen i Vestfold om dette i forhold til fredningssaken.
- Riksantikvaren ser det som positivt at det utarbeides en skjøtelsesplan, men vil ikke fastsette dette som et krav overfor den private grunneieren. Skjøtelsesplan kan gjerne utarbeides av offentlige instanser i samarbeid med grunneier.
- Gjerdet med port inngår i fredningen. Fredning etter kulturminneloven kan ikke regulere ferdsel.
- Riksantikvaren deler det synet at det er essensielt å få en avklaring av framtidig drift av dette anlegget med nasjonalt verdifulle kulturminner og viktige naturverdier. Driftsspørsmålet er et forhold som må finne sin løsning i avtaler mellom grunneier, forsvarsbygg og evt framtidig eier/leietaker innenfor rammene av fredningen og evt annet lovverk.

KNA

- Det har vært drevet campingplass av KNA ved Oddane sand i over 70 år. Den er en av distriktets største og har 370 vogner, 27 hytter og 2 sanitærbygg i tillegg til vakt, administrasjonsbygg og gatekjøkken/butikk. Det er parkeringsplass for ca 100 biler for allmennheten. KNA er bekymret som om fredningen vil påvirke driften av campingplassen økonomisk eller sikkerhetsmessig.
- KNA forstår ikke hensikten med områdefredningen av 4090/23 som er en gresslette med gjennomkjøringsvei. De ønsker full anledning til å benytte dette arealet.
- Det er stor og til dels kaotisk trafikk i området sommerstid, med mange barn og myke trafikanter. Det er en trang passasje mellom fjellknauser inn til området. KNA skriver: «Vi ser at ett av formålene med fredningen er å legge opp til mye besøk på Oddane fort, av bl.a grupper». Eieren KNA er bekymret for hva dette medfører for sine gjester, barn og myke trafikanter og de vil samarbeide med fredningsmyndighetene om tilrettelegging av parkeringsplasser og snuplass for turistbusser og andre besøkende til fortet på utsiden av eiendommen til KNA
- KNA vil at eier skal ha det løpende ansvaret for gjerdet. I dag ligger det løse piggrådsperringer som grense mot der allmennheten ferdes. Dette må fjernes.
- KNA ønsker er grundig konsekvensutredning og et møte der praktiske løsninger kan diskuteres

Riksantikvarens kommentarer

- Fredninger innebærer at anlegg bevares for ettertiden og det er ikke noe ved vedtak etter kml § 15 som i seg selv vil påvirke driften av campingplassen.

- Områdefredningen av sletten som er en del av 4090/23 er nødvendig for å sikre virkningen av fortet. Nye skjemmende installasjoner, permanente eller midlertidige, vil dermed kunne hindres. Dette området vil eksempelvis ikke kunne være lokaliseringssted for nytt sanitærbygg.

- Det er ikke riktig at det er noe formål med fredningen å legge opp til mye besøk på fortet. Dersom Oddane fort i framtiden vil bli åpnet for besøkende kan det være naturlig at campingplassen samarbeider med eier/leier om trafikk- og parkeringsløsninger. Kulturminnemyndighetene vil bare ha en rolle for tiltak som berører eller kan endre kulturminnet.

- Det fredete gjerdet skal vedlikeholdes av eier. Per i dag eier Forsvarsbygg gjerdet. Dersom det på campingplassens område ligger piggtåd eller annet som er farlig for ferdsel er det KNAs oppgave å rydde opp. Evt. piggtådsperringer innen fredet forsområdet blir å anse som del av kulturminnet og skal bestå i samsvar med prinsippene for forvaltning av militærhistorisk landskap. Det vil ikke være i strid med fredningen om gjerdet ble supplert med eventuelt manglende deler.

- Da fredning ikke innebærer endringer, er det ikke grunnlag for å utrede konsekvenser av fredningsvedtaket.

- Campingplassens utfordringer mht trafikk er ikke et forhold som angår spørsmålet om fredning, men det er et spørsmål KNA kan ta opp med andre grunneiere, leietakere og evt med kommunen som planmyndighet.

Jan Birger Løken, advokat på vegne av Halvard M Oddane datert 15.12.2014

- H. Oddanes villighet til å medvirke til bevaring av de krigs- og forsvarshistoriske kulturminnene anlegget representerer forutsetter at offentlige myndigheter bidrar med de vedtak som er nødvendige for at Oddane fort skal bevares, ikke bare formelt fredes. Ferdsel i området må reguleres som i dag. Uregulert ferdsel vil føre til at verdier fortet representerer vil gå tapt og det innebærer fare for personskade. For grunneier er det en absolutt nødvendighet og forutsetning at det fattes nødvendige beslutninger om at adgangen til området blir tydelig regulert.

- Eieren foreslår å ta ut «særlige tilfelle» fra punktene 7 og 8 i fredningsbestemmelsene for å kunne utvikle eiendommen.

Riksantikvarens kommentarer:

- Fredningsforslaget har ikke og kan ikke ha noen forutsetning om at området holdes hverken åpent eller lukket for alminnelig ferdsel. Riksantikvaren har blant annet underveis i prosessen minnet om betydningen av å avklare videre ansvarsforhold vedrørende framtidig drift. Vi har vært positive til at dette utredes parallelt med fredningssaken, men vi kan ikke gjennom fredningen med hjemmel i kulturminneloven bestemme om porten skal være låst eller ikke. Det ligger utenfor vårt myndighetsområde. Spørsmålet om avstengning må avklares i sammenheng med spørsmålet om videre drift. Fredning regulerer ikke drift, heller ikke museal drift.

- Det er ikke aktuelt å ta ut begrepet «særlige tilfeller». Dette er et standardbegrep knyttet til kulturminnelovens §15a, dispensasjonshjemmelen, og gir nødvendig fleksibilitet for at kulturminneforvaltningen skal kunne imøtekomme ønsker fra grunneier eller uforutsette forhold.

Kommunestyrets behandling av fredningsforslaget

I henhold til kulturminneloven § 22 nr. 3 har forslaget vært lagt fra for kommunestyret i møtet 25.3.2015. Det var enstemmig tilslutning til fredning. Deres vedtak lyder:

Larvik kommune støtter at Riksantikvaren freder Oddane Fort gnr.4089 bnr.1, fnr.1 og fnr.2, bnr. 2, 3, 4 og 5 samt del av gnr.4090 bnr. 23 i Larvik kommune, med hjemmel i lov om kulturminner av 9.juni 1978 nr. 50 §§ 15 og 19 jf.§ 22.

Det er dermed bred tilslutning til at Oddane fort fredes.

Riksantikvarens myndighet

Riksantikvaren har myndighet til å fatte fredningsvedtak. Denne myndigheten er delegert fra Klima- og miljødepartementet. Dette framgår av kulturminnelovens §§15 og 19, jf § 22 og forskrift om faglig ansvarfordeling mv etter kulturminneloven av 9 februar 1979 §12 nr.1.

Opplysning om klageadgang

Riksantikvarens vedtak om fredning kan påklages til overordnet forvaltningsmyndighet, jf. forvaltningslovens § 28. En eventuell klage sendes Riksantikvaren innen tre uker fra fredningsvedtaket er mottatt, jf. forvaltningsloven § 29. Hvis Riksantikvaren ikke tar klagen til følge sendes den videre til Klima- og miljødepartementet som avgjør saken med endelig virkning.

Endelig fredningsvedtak vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 5

Vennlig hilsen

Jørn Holme

Hanna Geiran

Vedlegg: 2

Kopi med vedlegg til: NIKU Oslo - Norsk institutt for kulturminneforskning - Hovedkontor, Pb 736 Sentrum, 0105 OSLO/ Vigdis Yran Dale, Seilduksgaten 11, 0553 OSLO

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Advokat - Jan Birger Løken		Torget 1	3256 LARVIK
Forsvarsbygg		Postboks 405 Sentrum	0103 OSLO
Fylkesmannen i Vestfold		Postboks 2076	3103 TØNSBERG
Halvard M. Oddane		Oddaneveien 93	3296 NEVLUNGHAMN
KNA Oddane Sand Camping		Oddaneveien 73	3296 NEVLUNGHAMN
Larvik kommune		Postboks 2020	3255 LARVIK
Marius Letting Patt		Stjerneveien 26	0779 OSLO
Nasjonale Festningsverk		Akershus Festning - Bygn. 48 Postboks 405 Sentrum	0103 OSLO
Saltstein Surfklubb			
Vestfold fylkeskommune - Kulturarv		Svend Foyns gate 9	3126 TØNSBERG
Forsvarsdepartementet		Pb 8126 Dep	0032 OSLO
Klima- og miljødepartementet		Postboks 8013 Dep	0030 Oslo
Benno Patt		Wilh. Wilhelmsen Vei 66 D	1362 HOSLE
Hans Magne Willy Oddane		Oddaneveien 93	3296 NEVLUNGHAMN
Pia Cathrine Patt Gude		Gesellesvingen 33	1348 RYKKINN